

Голас Радзілы

№ 40 (1714)
8 кастрычніка 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

21—26 верасня праходзілі Дні Францыі ў Савецкім Саюзе. Асноўныя мерапрыемствы адбыліся ў Беларусі. Гасцей з розных гарадоў Францыі сардэчна віталі жыхары Мінска і Магілёва, Гомеля і Оршы, Жодзіна...

НА ЗДЫМКАХ: сустрэча на мінскім вакзале; французскія госці ля будынка Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; генерал Гастон дэ СЕН-МАРСО (справа), віцэ-прэзідэнт садружнасці ветэранаў палка «Нармандыя-Неман» сустраўся з баявымі пабрацімамі — генерал-маёрам запаса Г. ЗАХАРАВЫМ і былым лётчыкам Н. КАРНІЕНКАМ; прафесійную размову вядуць беларускія скульптары З. АЗГУР, А. АНІКЕЙЧЫК і француз Амілкар ЗАНАНІ; спявае Жаклін ДАНО; экспазіцыя ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР знаёміць з ліёнскімі тканінамі XVII—XX стагоддзяў; адкрыццё выставак скульптуры і жывапісу, графікі ў мінскім Палацы мастацтва; дэлегацыя Вілербана наведала ў Магілёве завод «Строммашина». (Гаворка пра Дні Францыі, якія праходзілі ў Беларусі, працягваецца на 7-й стар.)

Фота А. НИКАЛАЕВА і Ю. ЗАХАРАВА.

падзеі • людзі • факты

ГУТАРКА Л. І. БРЭЖНЕВА
З Д. РАЦЫРАКАМ

1 кастрычніка ў Крамлі Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў сустрэўся з Прэзідэнтам Дэмакратычнай Рэспублікі Мадагаскар, Генеральным сакратаром партыі Авангард малагасійскай рэвалюцыі Д. Рацыракам.

У ходзе гутаркі, прайшоўшай у цёплай, дружалюбнай абстаноўцы, адбыўся абмен думкамі па пытаннях, якія маюць узаемную цікавасць. Л. І. Брэжнеў і Д. Рацырака з задавальненнем адзначылі, што дружалюбнае супрацоўніцтва Савецкага Саюза і Дэмакратычнай Рэспублікі Мадагаскар працягвае ўмацоўвацца на карысць народаў абедзвюх краін, якія выступаюць як сябры і саюзнікі ў барацьбе за мір, дэмакратыю і прагрэс, плённа супрацоўнічаюць на міжнароднай арэне.

Л. І. Брэжнеў падкрэсліў, што забеспячэнне трывалага і справядлівага міру з'яўляецца вышэйшай мэтай знешняй палітыкі СССР. У гэтым, у прыватнасці, сэнс усіх канкрэтных знешнепалітычных прапаноў, абвешчаных XXVI з'ездам КПСС, а таксама ўнесеных Савецкім Саюзам на сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Са свайго боку Д. Рацырака выказаўся ў падтрымку мірных ініцыятыў КПСС і Савецкага ўрада, накіраваных на аздаруленне міжнароднай абстаноўкі, забеспячэнне бяспекі народаў усіх кантынентаў, іх незалежнага эканамічнага і палітычнага развіцця.

Узросшая агрэсіўнасць імперыялістычных колаў прад'яўляецца ў Афрыцы, аб чым, у прыватнасці, сведчыць нахабная агрэсія расійскага рэжыму Прэторыі супраць Народнай Рэспублікі Анголы. Л. І. Брэжнеў адзначыў, што ўсё больш трывожнай становіцца сітуацыя на Блізкім Усходзе. Галоўны новы фактар тут: адкрытае абвешчэнне стратэгічнага ўзаемадзеяння двюх агрэсіўных сіл — ЗША і Ізраіля.

Пры абмене думкамі па пытаннях становішча ў Паўднёва-Усходняй Азіі бакі адзначылі, што дзяржавы гэтага раёна сталі аб'ектам небяспечных інтрыг і націску з боку імперыялізму і рэакцыі. Л. І. Брэжнеў і Д. Рацырака выказалі перакананне ў неабходнасці аздарулення абстаноўкі і ўрэгулявання праблем Паўднёва-Усходняй Азіі намаганнямі саміх краін гэтага раёна.

На працягу некалькіх дзён у Мінску знаходзілася дэлегацыя маладзёжнага бюро Сацыялістычнай партыі Японіі. Госці пазнаёміліся са славуітымі мясцінамі горада, наведалі музеі, зрабілі паездку ў Хатынь і на Курган Славы, былі прыняты ў ЦК ЛКСМБ і Беларускай рэспубліканскай камітэце абароны міру.

НА ЗДЫМКУ: у час прыёму ў Беларускай камітэце абароны міру.

пісьмы зблізку

ГОРКІ ХЛЕБ

За плячамі Івана Лашко шмат жыццёвых бур. Цяжка пазерыць, што гэты чалавек скончыў толькі 4 класы. Ён дасканала валодае рускай, беларускай, польскай мовамі, свабодна размаўляе па французску і нямецку. Выхадзец з вялікай сялянскай сям'і спасцігаў навуку ў рэвалюцыйнай барацьбе.

З вёскі Малы Галік Слонімскага раёна пачаўся шлях Івана ў вялікі свет. Член Камуністычнага саюза моладзі былой Заходняй Беларусі, актыўны ўдзельнік падпольнага вымушана быў у 1929 годзе пакінуць бацькоўскі кут і апынуўся ў французскай акрузе Маверграндэ на шахтах.

— Ох, і горкі хлеб на чужыне! — гаворыць Іван Уладзіміравіч. — Асабліва цяжка стала рабочым у час крызісу трыццацігадоў. Сярод шахцёраў бы-

лі французы, чэхі, немцы, палякі. Кожны гаварыў на сваёй мове, але ўсе добра разумелі адно: рабочыя павінны трымацца разам, каб процістаяць націску капіталістаў.

Так усведамляўся і ажыццяўляўся намі ў той час лозунг «Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!», — працягвае расказ Іван Уладзіміравіч. — Потым прыйшлі яшчэ горшыя гады — нямецка-фашысцкая акупацыя. Мы сталі членамі французскага Супраціўлення. У яго таксама ўваходзілі людзі самых розных нацыянальнасцей. Да мяне ставіліся з цеплынёй і павагай за вопыт падпольнай барацьбы ў Заходняй Беларусі, за тое, што я быў прадстаўніком краіны, якая перамагла фашызм.

У Слонімі Іван Лашко прыехаў у 1947 годзе. Тут ён пачаў новую старонку свайго жыцця. Ажаныўся, гадаваў траіх дзяцей, працаваў станочнікам у лясгасе, з 1960 года на пенсіі. Вакол

ТЭМА СЕМІНАРА — МІР

У Мінску прайшоў савецка-балгарскі семінар па абмену вопытам работы мясцовых камітэтаў абароны міру.

Семінар адкрыў намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок, які сказаў, што сустрэча савецкіх і балгарскіх барацьбітоў за мір праходзіць на зямлі Беларусі, народ якой зведаў незлічоныя бедствы і пакуты ў гады вайны, праявіў высокую мужнасць і гераізм у барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Старшыня Балгарскага нацыянальнага камітэта абароны міру член ЦК БКП Г. Дзімітраў-Гошкін, выступіўшы на адкрыцці семінара, падкрэсліў, што цяпер няма больш важнай і неадкладнай задачы для ўсёй сусветнай грамадскасці, чым рашучая барацьба за мір, разрадку і раззбраенне.

Прынята «Сумеснае камюніке». Пакідаючы Мінск старшыня акруговага камітэта абароны міру балгарскага горада Стара-Загора В. Дзюлгераў сказаў, што ўдзельнікі семінара яшчэ раз пераканаліся ў тым, што савецкі народ на чале з Камуністычнай партыяй з'яўляецца арганізуючай і рухаючай сілай у барацьбе народаў за мір, разрадку і раззбраенне.

У АРГКАМІТЭЦЕ
ЧЭМПІЯНАТА СВЕТУ

У сталіцы Беларусі адбылося пасяджэнне Арганізацыйнага Камітэта па падрыхтоўцы і правядзенню чэмпіяната свету па біятлону 1982 года ў Раўбічах. На Аргкамітэце была заслухана інфармацыя аб ходзе падрыхтоўкі комплексу «Раўбічы» да чэмпіяната свету, аб плане забеспячэння месца спаборніцтваў і прас-цэнтра сродкамі сувязі, аб сцэнарным плане ўрачыстага адкрыцця і закрыцця чэмпіяната свету і рытуале ўзнагароджання пераможцаў і прызераў, зацверджана галоўная судзейская калегія спаборніцтваў.

Падрыхтоўка да чэмпіяната свету па біятлону 1982 года ажыццяўляецца ў адпаведнасці з намечаным планам.

У МІНІСТЭРСТВЕ
ФІНАНСАЎ СССР

Міністэрства фінансаў СССР з дазволу Савета Міністраў СССР выпускае з 1 студзеня 1982 года для размяшчэння сярод насельніцтва праз ашчадныя касы Дзяржаўную ўнутраную выйгрышную пазыку 1982 года.

Аблігацыі Дзяржаўнай 3-працэнтнай унутранай выйгрышнай пазыкі 1966 года, якія знаходзяцца цяпер у насельніцтва, па-ранейшаму свабодна купляюцца ашчаднымі касамі і ўдзельнічаюць у тыражах выйгрышаў, што будучы праводзіцца да заканчэння тэрміну пазыкі (да 1 ліпеня 1986 года). Продаж аблігацый указанай пазыкі ашчаднымі касамі з 1 студзеня 1982 года спыняецца.

Пасля правядзення 30 чэрвеня 1986 года апошняга тыражу выйгрышаў па пазыцы 1966 года ўладальнікам аблігацый даецца права да 1 ліпеня 1987 года абмяняць іх у ашчадных касах на аблігацыі Дзяржаўнай унутранай выйгрышнай пазыкі 1982 года на льготных умовах, гэта значыць без выплаты курсавой розніцы.

Выйграўшыя аблігацыі Дзяржаўнай 3-працэнтнай унутранай выйгрышнай пазыкі 1966 года, а таксама аблігацыі гэтай пазыкі, што падлягаюць выкупу па іх намінальнаму кошту, могуць быць прадаўлены да аплаты да 1 ліпеня 1988 года. Пасля заканчэння ўказанага тэрміну аблігацыі, не прадаўленыя да аплаты, трацяць сілу і не аплачваюцца.

У ЛУКАВІНЕ
НЁМАНА

Некалі ў шырока вядомым рамана «Над Нёманам» польская пісьменніца Эліза Ажэшка змагла па-майстэрску раскрыць гаротнае становішча сялян невялікай «ваколіцы» Багатырэвічы, якія, скардзячыся на сваё ўбогае жыццё, гаварылі: «Адусьоль абкружылі нас граніцы, праз якія кроку пераступіць не смей; не ведаеш, як тут быць, куды павярнуцца. Часта прыходзіць у галаву, што ўнукі нашы, а то, магчыма, і дзеці, калі народу прыбавіцца, кінучы ўсе і пойдучы ў край свету шукаць

УЗНАГАРОДЫ

◆ За заслугі ў развіцці савецкага тэатральнага мастацтва і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння артыстка Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра Беларускай ССР імя М. Горкага народная артыстка СССР Аляксандра КЛІМАВА ўзнагароджана ордэнам Дружбы народаў.

◆ За заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння пісьменнік Ніл ГІЛЕВІЧ ўзнагароджаны ордэнам Дружбы народаў.

Не кожны селекцыянер можа пахваліцца такой разнастайнасцю сартоў рэдкай гародніны, якую вырошчвае на сваім невялікім прыватным участку работніца Мазырскай фабрыкі мастацкіх вырабаў Лідзія Федарэнка. Розныя віды памідораў, капусы, фасолі, гуркоў вырошчвае яна. Ужо ў самым пачатку лета Лідзія Паўлаўна можа пачаставаць свежымі памідорамі ранняга сорту «белы наліў», а на святочным навагоднім стале ў яе — сакавітыя чырвоныя памідоры «дэбаро», сорта, што добра захоўваецца на працягу некалькіх месяцаў. Індыйскія гуркі, кляпатліва вырашчаныя рукамі Лідзіі Паўлаўны, дасягаюць рэкордных памераў — 1 метра 75 сантыметраў.

Ёй пішучы адусюль. З ёй раіцца, абменьваюцца вопытам вырошчвання рэдкіх культур селекцыянеры-аматары з Уладзіўстака і Сахаліна, Камчаткі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

НА ЗДЫМКУ: Л. ФЕДАРЭНКА даглядае цукар-таматы, прысланыя з ГДР.

ЗНОЙДЗЕНЫ МАДЫФІКАТАР

Даследчыкі лабараторыі хімічнай мадыфікацыі палімераў Інстытута фізіка-арганічнай хіміі Акадэміі навук БССР вырашылі пры вытворчасці лаўсана выкарыстоўваць невялікія дабаўкі іншых рэчываў-мадыфікатараў, каб палепшыць яго ўласцівасці. Мэта эксперыментаў была ў тым, каб звязаць змяненні ва ўласцівасцях валакна з пэўнай хімічнай будовай мадыфікатара. Для гэтага давалася выкарыстаць многія класы злучэнняў...

Загадчык лабараторыі І. Асіпенка і супрацоўнікі Д. Лапацік і А. Валожын знайшлі мадыфікатар, які значна паліпшае такія якасці лаўсана, як афарбаванасць, светаўстойлівасць, у 1,5—2 разы паліпшае механічныя ўласцівасці валакна. Апошняе асабліва важна для выкарыстання мадыфікаванага лаўсана ў тэхніцы. На Мінскім камвольным камбінаце паспяхова прайшоў выпрабаванне і другі мадыфікатар.

лым дае станоўчыя вынікі.

Сёння ў калгасе збіраюць па 30 цэнтнераў збожжавых, 190—200 цэнтнераў бульбы. Вытворчасць малака на сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў складае 500, а мяса — 150 цэнтнераў. Міхаіл Міскевіч называе дзесяткі прозвішчаў маладых калгаснікаў, сэрцамі звязаных з роднай зямлёй і не пазбаўленых пачуцця рамантыкі. Нездарма калгас «40 год Кастрычніка» ў Мастоўскім раёне называюць маладзёжным. Тут не ведаюць, што такое міграцыя. Людзі вяртаюцца сюды з горада. Уважліва ставяцца ў гаспадарцы і да дэмабілізаваных з арміі і флоту, кожнаму даюць работу па жаданню. Сёння і ў Багатырэвічах, і ў іншых брыгадах калгаса папулярныя прафесіі інжынера, агранома, заатэхніка, механіка, шафэра, электрыка. Не пазнаць сёння некалі забітую і ўбогую вёсачку.

А. САЛАУЕУ.

НАМЕЧАНА XXVI З'ЕЗДАМ КПСС

Аўтамабілебудаванне ў адзінаццаці пяцігоддзі

Мы сядзім у самым цэнтры Масквы, у будынку Міністэрства аўтамабільнай прамысловасці СССР. Гэта штаб, які кіруе дзейнасцю амаль 300 заводаў галіны. Мой суб'яднік — намеснік міністра Валянцін КАЛОМНІКАУ. У свае 50 гадоў ён прашоў вялікую жыццёвую школу: пасля інстытута працаваў майстрам, начальнікам цэха, быў галоўным інжынерам завода, потым дырэктарам і генеральным дырэктарам вытворчага аб'яднання «Аўтамасквіч». Маё першае пытанне намесніку міністра:

— У асноўных напрамках эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады і на перыяд да 1990 года пастаўлена задача па ўдасканаленню структуры парка аўтамабіляў, павышэнню ў ім удзельнай вагі машын вялікай грузападмальнасці. Якім чынам мяркуецца выканаць гэтую задачу?

— Асноўную ролю закліканы адыграць Камскі комплекс заводаў, праектная магутнасць якога 150 000 грузавікоў і 250 000 дызельных матораў. Звыш 90 працэнтаў прыросту выпуску грузавікоў за пяцігоддзе ляжа на плечы КамАЗа. Сямейству КамАЗаў, як вы ведаеце, патрэбны прычэпы і паўпрычэпы. Іх выпуск нарошчваецца на спецыяльных заводах. Акрамя таго, у Ніжнекамску пабудаваны завод, які выпускае цяжкавозы дзюж мадэляў — дзесціатонны КамАЗ-5511 для перавозкі будаўнічых і прамысловых грузаў і аўтапоезд з трохбаквым перакрульваннем кузава для сельскай гаспадаркі.

Павялічыцца выпуск аўтапаездаў на Мінскім аўтазаводзе і кар'ерных самазвалаў на Беларускай аўтазаводзе (г. Жодзіна). Для работы ў кар'ерах ужо выпускаюцца машыны грузападмальнасцю да 120 тон, выпрабавана 180-тонная машына.

— Набарэжныя Чалны, Мінск, Жодзіна — усё гэта гарады, дзе выпускаюцца аўтамабілі з дызельнымі маторамі. Значыць, размова ідзе не толькі аб стварэнні вялікагрузных машын, але і аб пераважнай вытворчасці аўтамабіляў, якія працуюць на дызельным паліве?

— Правільна. Мы ўжо даўно ўзялі курс на дызелізацыю. Мяркуецца самі, дызельнае паліва больш таннае за бензін, мотарэсурс рухавіка большы, чым у карбюратарнага матора. Гэта чыста эканамічны выкладкі. Але ёсць яшчэ і пытанні экалогіі, аховы навакольнага асяроддзя. Дызель па таксічнасці менш шкодны, чым бензінавы матор.

З гэтай прычыны будзе павялічаны выпуск дызельных машын на Маскоўскім аўтазаводзе імя Ліхачова, на Уральскім аўтазаводзе, вядуцца падрыхтоўчыя работы да пераводу на дызельныя маторы машын Горкаўскага аўтазавода. На Львоўскім заводзе створаны скорасны аўтобус ЛАЗ-4202 для міжнародных ліній, аснашчаны дызелем.

Яраслаўскі маторны завод павінен асвоіць выпуск дызеля мадэлі 840. Гэта цэлае сямейства рухавікоў, якія маюць ад 6 да 12 цыліндраў і адрозніваюцца адзін ад аднаго магутнасцю.

— На XXVI з'ездзе КПСС крытыкавалася ваша міністэрства за тое, што яно ўдзяляе недастаткова ўвагі мадэрнізацыі грамадскага гарадскога транспарту, якім штодзённа карыстаюцца дзiesiąкі мільёнаў людзей. Што ўяўляе сабой няконт гэтага?

— Крытыка правільная. Размова ішла пра Лілінскі аўтобусны завод, што пад Масквой. Ён з'яўляецца асноўным пастаўшчыком гарадскіх аўтобусаў у краіне. У бліжэйшы час завод будзе рэканструаваны і пачне выпуск новага аўтобуса.

— Буйным спажывцом аўтамабільнай тэхнікі была і застаецца сельская гаспадарка. Але там да апошняга часу працуюць звычайныя аўтамабілі, хоць ім даводзіцца ездзіць і па бездарожжы і па ворнай зямлі. Што ўяўляе сабой нядаўна створаны чыста сельскі грузавік?

— Гэта машына з усімі вядучымі ко-

ламі, у яе рэзка павялічаны клірэнс, пастаўлены шыракапрофільныя шыны. Па полі, што важна пры уборачных работах, яна можа ісці са скорасцю каля двух кіламетраў у гадзіну, на шашы — да 75 кіламетраў. Выпускаць новы грузавік будзе Кутаіскі аўтазавод.

І ўжо калі размова зайшла аб спецыяльных машынах, то адну з іх для нафтавікоў і газавікоў будзе рабіць Уральскі аўтазавод.

— Якія навінкі прапануе канвеер легкавых аўтамабіляў?

— Усе заводы ў бягучай пяцігодцы абновяць прадукцыю. Напрыклад, новую мадэль машыны сярэдняга класа — «Волга ГАЗ-3102» ужо асвойвае Горкаўскі аўтазавод. У Тальяці сышла з канвеера новая мадэль ВАЗ-2105. Сёлета сядзе яшчэ адна мадэль — ВАЗ-2107.

Асобна хачу сказаць пра новы для савецкага легінавога аўтамабілебудавання напрамак: мы ўпершыню рыхтуем да выпуску машыны, якія будуць мець толькі пярэдні прывод. У іх няма кардана, які ідзе да задніх колаў, не будзе і тунеля пад кардан, што дазволіць зрабіць салон больш камфортабельным і прасторным. Гэта важная асаблівасць, але не галоўная. Пярэднепрыводны аўтамабіль больш устойлівы на дарозе, асабліва на слізкай, чым машына класічнай кампануюкі. А гэта ўжо пытанне бяспэкі руху.

Пярэднепрыводныя машыны намячаюцца да выпуску на Волжскім, Маскоўскім і Запарожскім аўтазаводах.

— Якія яшчэ, акрамя дызелізацыі, прымаюцца меры для павышэння экалагічнай чысціні аўтамабіляў?

— Адначасова з дызелізацыяй у нас ідзе перавод аўтапарка на звадкаваны газ, які дазваляе ў 3—4 разы знізіць шкодныя выкіды рухавікоў. У новым пяцігоддзі пачнецца масавы выпуск балонных аўтамабіляў і аўтобусаў.

Яшчэ адзін шлях зніжэння таксічнасці — стварэнне электрамабіля. У Маскве, напрыклад, ужо эксплуатаецца доследная партыя такіх машын, створаных на базе аўтафургонаў Ерэванскага, Ульянаўскага, Рыжскага аўтазаводаў. Але гэта пакуль эксперыменты.

А вось сярыйная прадукцыя заводаў — звычайныя аўтамабілі дзякуючы новым карбюратарам тыпу «Азон», напрыклад, і шэрагу іншых канструктыўных змяненняў «дыміць» сталі менш. У прыватнасці, аўтамабіль выпуску 1980 года выкідвае ў атмасферу на 45 працэнтаў менш вокісу вугляроду, чым машыны, вырабленыя пяць гадоў назад.

— Якія яшчэ праблемы вам прыйдзецца вырашаць у пяцігоддзі?

— Я ўжо гаварыў аб рэканструкцыі асноўных заводаў. Але наша галіна развіваецца не ізалявана ад іншых. Між іншым, мы выпускаем падшыпнікі не толькі для сябе, але і для іншых галін. А ў сувязі з развіццём усіх галін машынабудавання патрэбны і іншы клас падшыпнікаў. За пяцігоддзе павысіцца іх тэхнічны ўзровень.

І яшчэ: у мінулай пяцігодцы ішло пераўзбраенне заводаў, якія выпускаюць аўтаатрактарнае электраабсталяванне. Гэтыя новыя магутнасці павінны разгарнуцца ў новай пяцігодцы, што дазволіць нам зрабіць новы крок ва ўдасканаленні кіравання аўтамабіляў, трактароў, сельгасмашын.

— Мы гаворым пра заводы, аўтамабілі, станкі. Але ж за ўсім гэтым стаяць людзі. Што робіцца для іх, для кожнага канкрэтнага чалавека?

— Прыяду толькі адзін прыклад. Да пачатку будаўніцтва Камскага комплексу насельніцтва драўлянага гарадка Набарэжныя Чалны за тры з палавінай стагоддзі дасягнула 35 тысяч жыхароў. Сёння гэта сучасны горад з насельніцтвам 350 тысяч чалавек. І гэта за дзесяць гадоў! Адначасова з заводам у буйных маштабах будавалася жыллё, школы, бальніцы, дзіцячыя ўстановы, аб'екты гандлю і культурна-бытавога прызначэння. Таму акрамя вытворчых планаў, у нас ёсць і сур'ёзныя планы сацыяльнага развіцця па кожнаму заводу.

Дзмітрый САСОРАУ.
(АДН).

У 1978 годзе на ВДНГ СССР у Маскве праходзілі Дні Мінска. Вялікую цікавасць у гэтай выстаўкі выклікала прадукцыя Мінскага аўтамабільнага завода. Асабліва — макет цягача МАЗ-5432. Гэта машына прызначалася для работы ў саставе вялікагрузных аўтапаездаў на міжнародных і міжнародных трасах. Грузападмальнасць новага аўтамабіля планавалася — 21 тона, а максімальная скорасць — больш за дзевяноста кіламетраў у гадзіну. У час выстаўкі генеральны дырэктар вытворчага аб'яднання Белаўта-МАЗ Іван Дзёмін адзначыў, што над новай машынай яшчэ трэба многа працаваць, каб ліквідаваць канструктыўныя недахопы. Прайшло менш трох гадоў пасля той выстаўкі, і ўзор цягача МАЗ-5432 створаны. Ён па сваіх асноўных тэхніках-эканамічных паказчыках значна перавышае тую машыну, якая канст-

рувалася. На прадпрыемстве зараз вядзецца работа над адладкай і выпускам аўтапоезда ў складзе трохвосевага аўтамабіля МАЗ-6303 і прычэпу грузападмальнасцю 28 тон. На такіх машынах будуць устаноўлены рухавікі павялічанага магутнасці — 360 конскіх сіл.

Ну а самазвалы, бартавыя аўтамабілі, лесавозы, сядзельныя цягачы сямейства МАЗ-5335, якія ўжо сёння сыходзяць з канвеера Мінскага аўтамабільнага завода, можна убачыць у многіх краінах свету.

НА ЗДЫМКАХ: аператар А. ЖУКОўСКАЯ, інжынер-даследчык В. ШПАКОўСкі, інжынер-канструктор В. КІРЭЎ і мастак-канструктор В. КАТОВІЧ абмяркоўваюць рабочае месца вадзіцеля; яшчэ адна машына сыходзіць з канвеера; слесар-зборшчык Г. БАБРОВІЧ; лепшы сталяр завод У. КОСТАЧКА.

Фота В. ДРАЧОВА.

ІДЭЮ ПРАВЯРАЕ ДАРОГА

Машынабудавнікі Беларусі закончылі выпрабаванні грузавіка, які ніколі не перарасходзе гаручае. Высокую эканамічнасць машыны забяспечвае электронная сістэма пераключэння перадач, распрацаваная вучонымі Мінскага політэхнічнага інстытута і канструкторамі Мінскага аўтазавода.

У кабінэ новага МАЗа няма вывучага рычага кіравання трансмісіяй. У залежнасці ад скорасці руху і рэжыму работы матора патрэбную

шасцерню ўключае электронны блок, зманціраваны пад прыборнай панеллю.

Павышэнне надзейнасці і эканамічнасці аўтамабіляў — адно з важных напрамкаў навуковых даследаванняў у рэспубліцы. Беларускамі вучонымі створана метадыка фарсіраваных выпрабаванняў трансмісій грузавых аўтамабіляў, якая ў 5—8 разоў скараціла час на праверку новых мадэляў.

Выданні «Голасу Радзімы»

Сюжэт аповесці «Паплач ля роднае крынічкі» быў навеяны аўтару сапраўднымі падзеямі, сведкам якіх даваўся стаць яму ў дзяцінстве. У невялікую вёсачку на Старобіншчыне, дзе ён тады жыў, на імя яго маці прыйшла тэлеграма-маланка ад дзеда Сцяпана Бірулі са Злучаных Штатаў Амерыкі. Паехаў ён туды, як і тысячы абяздоленых з былой Заходняй Беларусі, па шчасце, па долары. Не багата знайшоў ён і таго, і другога.

«Не давала мне спакою тая сустрэча з маім дзедам, — піша ў прадмове да твора Вячаслаў Дубінка. — І вось як вынік таго неспаспакою з'явілася аповесць...»

З яе героем Максімам Калбаскам мы ўпершыню знаёмімся на невяліччай станцыі Крумкачы, куды сустрэкаў яго прыйшлі сястра Хапсуніха і аднавяскоўцы. Аб падзеях гэтых жывых сцэнах гасця з-за акіяна мы даведваемся з яго расказаў, з пісьмаў, што

ў розныя часы і з розных канцоў свету прысылаў ён у Заляшаны, з успамінаў былых сяброў і некалі дарагой яго сэрцу дзяўчыны Волькі Мальчуковай.

Трапіўшы амаль праз 50 гадоў на Радзіму, сустрэкаючыся з аднавяскоўцамі, Максім Калбаска хваляецца, што жыве нябедна. Мае амаль дзесяць тысяч даляраў на рахунку, сем выхадных касцюмаў, свой пекны дом (праўда, на выплату, але плаціць засталося ўсяго шэсць гадоў), сотак з дваццаць харошай зямлі. І, толькі прыйшоўшы на магілу маці, якая так і памерла, не дачакаўшыся сына і дапамогі ад яго, Максім Калбаска дае волю пачуццям, горка скардзіцца на свой цяжкі лёс, што ніколі не быў да яго літасцівым, успамінае, колькі цяжкай працы перарабілі яго рукі, колькі знявагі і нават здэкаў даваўся перажыць, перш чым стаў ён уладальнікам тых 10 тысяч долараў і сямі касцюмаў.

А колькі каштоўнага згубіў гэты чалавек! Не мае ён такіх простых звычайных рэчаў, як любоў сына, павага Радзімы, бацькоўскі кут. Былы сябра Сцяпан Бебка шкадуе Максіма: нават памерці яму не выпадае на роднай зямлі.

Не са злом, але па-сялянску разважліва Сцяпан Бебка асуджае Максіма Калбаску. Многім было нялёгка ў той час, калі не мелі сяляне зямлі, працавалі на памешчыкаў, кожны кавалак хлеба лічылі. Але

ў горы і радасці заставаліся людзі са сваёй Радзімай, са сваім народам...

«...Усяго ставала Максіму Апалінаравічу за гэты час гасцявання. Але дзіўна змайстравала чалавека прырода. На змену суму спяшаецца ўсмешка, настрою прыкраму — ідзе спакой, развага», — піша пра свайго героя В. Дубінка. Сапраўднай радасцю для нашага земляка была сустрэча з зямлёй, дзе нарадзіўся, з блізкімі, з аднавяскоўцамі. Не турыстам прыехаў ён у Заляшаны. Спачатку з недаверам, а потым са шчырай радасцю глядзіць Максім Калбаска на жыццё вёскі. Пабываў ён на калгасных палатках, на фермах, будоўлях і таках, у сялянскіх хатах. На зуб спрабаваў, рукамі да ўсяго дакранаўся, і шчырая радасць ахоплівала старога чалавека. «Любата навокал, дыхаецца лёгка, спакойна».

Аб усім гэтым збіраецца ён расказаць у Амерыцы жэніткам, якія абавязкова прыйдуць да яго, абсядуць, і не будзе канца-краю роспытам.

Кніжка Вячаслава Дубінкі «Паплач ля роднае крынічкі» нядаўна выйшла ў «Бібліятэцы «Голасу Радзімы». Мне здаецца, яна будзе цікавай для многіх нашых землякоў, чый лёс так падобны на лёс Сцяпана Бірулі і героя аповесці Максіма Калбаскі.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

на зямлі Вацкоў

ЧУЖЫ Ў СВАІМ ДОМЕ

Яму цяпер пад семдзесят. Больш палавіны свайго жыцця ён правёў на чужыне. Шмат чаго пабачыў там Адам Іваноўскі. Усялякага гора хапіла. І толькі, калі прыедзе на Радзіму ў гасці да сям'і, да сваякоў, душа на нейкі час супакоіцца. У тым незабытым 1943 годзе Іваноўскага, як і многіх іншых, немцы вывезлі ў Германію на работы. Чаго толькі не нацярпеўся ён. Але не ведаў яшчэ, што горшыя часіны былі наперадзе...

Калі закончылася вайна, трапіў да англічан, якіх вывезлі тэрыторыю лагера. Мацнейшых і маладзейшых мужчын потым сілай мабілізавалі ў армію. У іх ліку быў і Іваноўскі. Праз некаторы час пераправілі ўсіх у Англію. Пасялілі ў бараках. Тэрыторыя агароджана. Без дазволу не выйсці. Ды і куды ісці? Заставалася адно: працаваць. І ён працаваў на заводзе «Ролс-Ройс», дзе рабілі рухавікі для самалётаў.

Пазней, прыняўшы англійскае падданства, Іваноўскі ўладкаваўся ў гароднінны магазін грузчыкам. І там не лягчы было і плацілі мала — 12 фунтаў у тыдзень.

Так і не выбіўшы ў людзі: грузчыкам быў да выхату на пенсію. Не было і ніякай радасці ў Адама Уладзіміравіча, містэра Іваноўскага па-англійску.

— Пенсіянеры? — Горкая ўсмешка з'явілася на ягоных вуснах. — Гэта непатрэбныя людзі. Пакуль малады і здаровы, сілу маеш — працуеш да смага поту. А як пастарэеш — нікому непатрэбны. Жывеш — жыві...

Як пенсіянер Іваноўскі атрымлівае кожны тыдзень 27 фунтаў. Але двухпакаёвая кватэра забірае з кішэні 12 фунтаў (таксама ў тыдзень). Што ж датычыцца там аўтамабіля, матацыкла, дык аб гэтым і марыць нельга. Падобная раскоша — за мяккой магчымаасцяй Адама Іваноўскага.

Неяк непрыкметна размова заходзіць аб міжнародным становішчы, аб палітычным жыцці на Брытанскіх астравах. Расказвае, што простыя англічане не вельмі любяць гаварыць пра палітыку, бо свабода слова — толькі на паперы. Але англійскі народ ведае пра новыя мірныя ініцыятывы Савецкай краіны і адабрае іх. Слухаеш Адама Уладзіміравіча і адчуваеш яго смутак па роднаму дому, па сям'і...

— Вось да жонкі прыехаў, дзяцей паглядзеў. Сустрэлі мяне вельмі, шчыра. Але гасць у дома, чужы ў ім чалавек. Сям'ю згубіў і там шчасця не знайшоў. Гасць я на гэтай зямлі...

М. КОЛАСАУ.

ПОСОЛ ФРАНЦИИ В СССР — ГОСТЬ
МИТРОПОЛИТА МИНСКОГО И БЕЛОРУССКОГО

В связи с прошедшими в Белоруссии Днями Франции в СССР в Минске побывал посол Франции в СССР А. Фроман-Мерис.

В сопровождении советника посольства по культурным вопросам он нанес визит Митрополиту Минскому и Белорусскому Филарету, патриаршему экзарху Западной Европы, председателю отдела внешних церковных сношений Московского Патриархата в его резиденции.

В ходе беседы, прошедшей в дружественной обстановке, посол Франции интересовался церковной жизнью Белоруссии. Митрополит Филарет подробно рассказал об административном устройстве Минско-Белорусской епархии и о деятельности приходов. Патриарший экзарх Западной Европы устроил обед в честь

высокого гостя, на котором присутствовали викарий Минской епархии епископ Афанасий, секретарь епархиального управления протоиерей М. Булгаков и референты протоиерей В. Бекаревич, диакон Л. Божко.

Митрополит Филарет провозгласил тост за успешное проведение Дней Франции в СССР, за то, чтобы эти дни стали символом дружбы наших стран и народов на века.

А. Фроман-Мерис и Митрополит Филарет посетили Минский кафедральный собор, где настоятель протоиерей М. Булгаков рассказал о его истории и завершающейся реставрации. Посол Франции в СССР сердечно поблагодарил Митрополита Филарета за дружественный прием.

С ЕДЬМОГО октября советская общественность будет широко отмечать четвертую годовщину новой Конституции СССР. Она обобщила глубокие изменения, происшедшие в стране за 40 лет действия предыдущего Основного Закона, и сформулировала новые задачи, встающие перед государством и обществом и связанные со строительством коммунизма.

ДАЛЬНЕЙШЕЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ
СОВЕТСКОЙ ДЕМОКРАТИИДВАДЦАТЬ
НОВЫХ ЗАКОНОВ

Стержнем Конституции-77 является дальнейшее развитие социалистической демократии. Прежде всего новый импульс в ней получили демократические принципы формирования и деятельности центральных и местных органов власти — Советов. Широко отражена и важная роль, которую играют в жизни страны общественные организации и трудовые коллективы.

Значительно обогащены также положения о правах советских людей. Наряду с провозглашением общего принципа равноправия углублены и расширены концепции прежней Конституции о конкретных социально-экономических правах, определяющих статус человеческой личности, — о праве на труд, на образование, на отдых, на охрану здоровья и т. д. Гораздо полнее, чем прежде, сформулированы политические права и свободы граждан. Одновременно Основной Закон содержит юридические и иные гарантии этих прав от каких-либо нарушений или бюрократических извращений.

В отдельной главе «Социальное развитие и культура» зафиксирована обязанность государства заботиться о развитии образования, науки и искусства, об улучшении условий труда и жизни населения. Вступление в силу новой Конституции потребовало в свою очередь дальнейшего совершенствования текущего советского законодательства, поскольку в нем нужно было отразить и детализировать все то новое, что содержится в новом Основном Законе страны. Вот почему Верховный Совет СССР еще в декабре 1977 года принял постановление о приведении законодательства в соответствие с новыми конституционными нормами. Тогда же был опубликован и перечень новых законодательных актов, подлежащих разработке в ближайшие годы.

На сегодняшний день принято уже двадцать новых законов из этой серии. Абсолютное большинство из них в той или иной форме, прямо или опосредствованно содержат дополнительные гарантии охраны прав граждан, расширяют их участие в управлении делами общества и государства.

Одним из наиболее важных из этой серии законов является, на мой взгляд, новый закон о гражданстве, принятый в конце 1978 года. Он юридически закрепляет сложившийся в СССР принцип равного гражданства. А это значит, что любой человек, независимо от оснований и времени приобретения им советского гражданства, имеет равные с остальными гражданами права, включая право быть избранным в любые органы власти.

Характерно, что в отличие от многих государств, где приобретение гражданства определяется тем или иным сроком проживания в стране, «достаточно» знанием ее языка, географии и истории, основ государственного строя, совет-

ский закон не ставит никаких условий для приема в гражданство.

В дополнение к закону о советском гражданстве Верховный Совет принял в июне 1981 года новый закон «О правовом положении иностранных граждан в СССР». В нем подробно детализируются права и обязанности иностранцев, постоянно проживающих или временно находящихся на территории Советского Союза.

Подобный закон разработан в Советском Союзе впервые. Разумеется, это не значит, что до последнего времени не существовало правовых норм, определяющих статус иностранцев в СССР. Конечно, такие нормы существовали, но они были «разбросаны» по многим законодательным документам, что составляло определенные трудности для компетентных советских органов (за минувшие пять лет страну посетили в три раза больше иностранных гостей, чем за предыдущее пятилетие). Вот почему Совет Министров СССР — инициатор законопроекта — счел целесообразным откорректировать и собрать эти нормы в единое целое, чтобы облегчить работу соответствующих государственных органов, а также способствовать лучшей осведомленности иностранных граждан о своих правах и обязанностях.

Одной из важнейших особенностей этого закона является, безусловно, предоставление иностранцам, находящимся в СССР, так называемого национального режима. Все они теперь пользуются теми же правами и свободами, что и советские граждане (за исключением нескольких прав, специально оговоренных законом, например, права избирать и быть избранными в государственные органы). Они имеют, в частности, право на бесплатное образование и медицинское обслуживание, на социальное обеспечение и гарантированное получение жилья. В области трудовых отношений закон предусматривает, что иностранные граждане, постоянно проживающие в Советском Союзе, могут работать на предприятиях, в учреждениях и организациях, причем на них распространяются все правила и нормы действующего в стране трудового кодекса. Им также гарантируются свобода совести, неприкосновенность личности и жилища и т. д.

Помимо законов о советском гражданстве и о правовом положении иностранцев в СССР расширению гарантий охраны прав человека посвящена также целая серия законодательных актов, принятых в ноябре 1979 года и определяющих полномочия, формы и методы работы прокуратуры, адвокатуры, Верховного суда и государственного арбитража. В них подробно определены в свете новых конституционных требований задачи этих органов по обеспечению охраны социально-экономических, политических и личных прав и свобод советских людей, а также интересов общества в целом.

Тем же целям служат и Основы законодательства Союза ССР и союзных республик об административных правонарушениях, утвержденные Верховным Советом в октябре 1980 года. В этом документе определены принципы ответственности граждан и должностных лиц за нарушения пра-

пішуць землякі

ШТО ЧАКАЕ НАС У БУДУЧЫМ?

Мы жывём далёка ад Радзімы, але заўсёды з вялікай увагай сочым за яе жыццём. Несумненна, галоўнай падзеяй гэтага года быў XXVI з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, пад уражаннем якога я знаходжуся яшчэ і цяпер. Чытаў даклад Леаніда Ільіча Брэжнева, выступленні дэлегатаў з'езда. Скажу шчыра, яны выклікалі ў мяне захапленне. Павышэнне дабрабыту савецкага народа, забеспячэнне мірнага і шчаслівага жыцця ўсяго чалавецтва — вось асноўныя клопаты Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Наша Радзіма заяўляе, што хоча жыць у міры і дружбе з усімі народамі на зямлі. Такім і павінен быць голас вялікай і магутнай дзяржавы.

А што адбываецца на нашым паўночнаамерыканскім кантыненте? Інфляцыя і дарагоўля раз'ядаюць усе жыццёвыя ўстоі. Беспрацоўе расце, нягледзячы на шматлікія аб'яцанні ўлад зменшыць яе. Крадзяжы, прастытуцыя, забойствы набываюць небывалы размах. У Злучаных Штатах у сярэднім 62 чалавекі ў суткі гінуць ад выстралаў з-за вугла, і ў многіх выпадках забойцы застаюцца непакаранымі. У той жа час замест таго, каб

вырашаць свае набалеўшыя ўнутраныя праблемы, амерыканскі імперыялізм спрабуе насадзіць свой лад жыцця ў іншых краінах. Як, напрыклад, гэта адбываецца цяпер у Сальвадоры, дзе ЗША падтрымліваюць крывавае рэжым хунты. Дзіўная логіка ў імперыялістаў — усіх абяздоленых, тых, хто змагаецца за права на лепшае жыццё, яны называюць камуністамі і ва ўсіх сваіх няшчасцях абвінавачваюць Савецкі Саюз. Але не наша Радзіма, а Злучаныя Штаты ўмешваюцца ва ўнутраныя справы таго ж Сальвадора, каб рукамі прадажных забойцаў працягнуць грабiць гэты шматпакутны народ. І старым прыёмам — абвінаваціць у сваіх грахах іншага — цяпер ужо ніхто не верыць. Усё больш і больш людзей у свеце разумее, на чым баку праўда і справядлівасць.

Сёння, калі ўсё захадні свет ахоплены новым эканамічным крызісам, многія пачынаюць задумвацца, чаму такога ніколі не адбываецца ў Савецкім Саюзе. Я помню, як смяяліся паны капіталісты з планаў першых пяцігодкаў. Але поспехі нашай Радзімы ў эканамічным развіцці хутка сагналі ўсмішкі з іх твараў. Цяпер жа ў пошуках выратавання яны гатовы ўкараць і ў сябе нешта падобнае на савецкія пяцігодкі. Але ў капіталістычных краінах, дзе заводы і фабрыкі належыць прыватным асобам і кожны кіруе на свой розум, такое планаванне проста немагчыма. Хто ведае, што чакае нас у будучым? Пакуль ніякіх паляпшэнняў не прадбачыцца.

Канада.

Аляксей ГРЫЦУК.

СУЩНОСТЬ И ХАРАКТЕР «ЕВРЕЙСКОЙ НАЦИИ»

ВОПРЕКИ ЛОГИКЕ ИСТОРИИ

В общественных науках прочно утвердилось определение понятия «нация» и ее признаки — исторической общности людей, складывающейся в ходе формирования общности их территории, экономических связей, литературного языка, некоторых особенностей культуры и характера.

Тем не менее, когда речь идет о нации, приходится сталкиваться и с таким толкованием, которое фактически противоречит общепринятым научным представлениям. Это, в частности, относится и к политической практике современного сионизма.

С возникновением государства Израиль у проживающих в нем евреев появилось то единство экономической жизни, которое представляет собой главный фактор образования нации. Речь идет о новой — израильской нации. Иногда ее в научной литературе и мировой прессе называют израильско-еврейской. Однако необходимо сказать, что сионисты категорически отрицают объективный факт консолидации — в силу определенных исторических условий и причин — израильской нации и продолжают пропагандировать свой антинаучный тезис об экстерриториальной, мировой «еврейской нации».

Согласно догмам иудаизма, «единство еврейской нации» определяется двумя основными факторами: расово-этническими и религиозными. Иудейская идея о «богоизбранности еврейского народа» покоится на мистических категориях типа «вечный голос крови», «таинственная связь с душами предков», «естественное влечение к Сиону» и т. д., а также и на вполне практических требованиях: «еврей тот, кто соблюдает закон» (имеется в виду Ветхий завет и прежде всего т. н. Пятикнижие Моисея). Разбросанных по миру лиц еврейского происхождения иудаизм пытается объединить в «народ», заявляя о единстве этноса и религии, а также о вере в приход мессии, который де

когда-нибудь возвратит евреев на «Землю Израилеву» («Эрец-Израэль»).

Сионизм заимствовал у иудаизма идею о «всемирной еврейской нации» с ее тремя основными категориями: «особый народ», «вечная религия» и «святая земля» («земля обетованная»), но ополитизировал эту идею и в некоторых аспектах модифицировал и модернизировал ее.

Как известно, В. И. Ленин подверг резкой критике обе сионистские догмы — и о «всемирной еврейской нации» и об «особом еврейском народе». Ленин подчеркивал, что апелляция к «еврейской нации» — это «сионистская идея — совершенно ложная и реакционная по своей сущности». «Совершенно несостоятельная в научном отношении идея об особом еврейском народе», — писал В. И. Ленин, — «реакционна по своему политическому значению». Он также разоблачил лживые и вредные тезисы сионистов (и антисемитов) об отсутствии якобы классовых противоречий у евреев и об общности еврейских интересов. Цель подобных утверждений состоит в том, отмечал В. И. Ленин, чтобы оторвать, увести в сторону сепаратизма и национализма трудящихся евреев от общей борьбы пролетариата всех национальностей против буржуазии.

Несостоятельность своего тезиса «еврейской нации» ныне ощущают и многие сионистские лидеры, ученые, ведущие споры о том, «кого считать евреем» и как хотя бы формально, внешне примирить, согласовать между собой понятия «израильская нация» и «всемирная еврейская нация».

По существу, важнейшим признаком принадлежности еврея к мировой нации объявляется солидарность с сионистским движением. Точки над «i» здесь поставил А. Бен-Гуррион, заявив: «Подлинная связь, объединяющая евреев всего мира, — это их вера в возвращение в Израиль». Фактическим критерием принадлежности к ев-

рейству провозглашаются сионистские взгляды и деятельность. Евреев-антисионистов и даже тех, кто безразлично относится к сионизму, сионистские лидеры нередко нарекают предателями, а подчас даже — антисемитами.

Догма об «извечном антисемитизме», представляющая собой одно из краеугольных положений сионистской идеологии, также широко используется лидерами сионизма в их попытках доказать недоказуемое — обосновать существование «всемирной еврейской нации».

Однако у еврейского населения различных стран мира не существует той общности, которая характеризует нацию как исторически сложившееся, социально-экономическое явление. Евреи живут в различных странах общей экономической, общественно-политической и культурной жизнью с основным населением этих стран. Усиливается закономерный и объективный процесс их ассимиляции. Более того, если в прошлом объединяющим моментом разных еврейских общин была общность религии, то в эпоху капитализма, а еще более — в социалистическом обществе и эта общность исчезает. Остается общность этнического происхождения, но такая общность не может сделать из евреев единую нацию.

Вопреки демагогии сионистской пропаганды в Израиле отнюдь не осуществляется подлинное равенство среди еврейского населения. Специфической особенностью современного Израиля стало неравноправие различных этнических групп, что порождает постоянные существенные трения.

Сионистские социологи и политики оказываются не в состоянии связать концы с концами в решении основополагающего для них вопроса о сущности и характере «еврейской нации».

Геннадий ОСИПОВ,
доктор философских наук, профессор.
(АПН).

Вучонымі Інстытута кібернетыкі Украінскай ССР у садружнасці са спецыялістамі-эксплуатацыйнікамі Наваполацкага ўпраўлення нафтаправода «Дружба» распрацавана і ўкаранёна ў вытворчасць аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма. Цяпер кантроль за рэжымам работы перапампоўваючых станцый на трасах Унеча — Полацк — Вентспілс і Полацк — Магэйкаў ажыццяўляецца з дапамогай ЭВМ.

НА ЗДЫМКАХ: кіруючы вылічальны комплекс СМ-2. Запуск інфармацыйнай сістэмы на ім вядуць інжынеры-электронікі С. ВАНІН [лева] і В. БАДЫНЯ; старшы інжынер-матэматык В. САРОКІН аналізуе перфастужкі інфармацыйнай сістэмы.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

Валерий ТЕЛЕГИН.
(АПН).

ВЯЛІКІ КАМПАЗІТАР XX СТАГОДДЗЯ

З ЛЮБОЎЮ ДА ЛЮДЗЕЙ

ДА 75-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ Д. ШАСТАКОВІЧА

У адным з дакументальных фільмаў пра Дзмітрыя Шастаковіча мы бачым: кампазітар сядзіць у купэ поезда і доўга глядзіць у акно, заплаканае дажджом. За кадрам гучыць музыка Трынаццатай сімфоніі. Ні ценю за спакоенасці на напружаным, са сцітымі вуснамі твары. Ні секунды спакою не даюць сабе пальцы рук. Незабыўны твар чалавека, для якога свет — вечнае нараджэнне музыкі, а музыка — вечная споведзь...

Страсць кампазітара да споведзі музыкі даганяла яго ўсюды. «Знешняя абстаноўка, камфорт для мяне нічога не значаць, — расказаў Шастаковіч. — Тыя, хто думае, што прыгожую музыку лягчэй пісаць у прыгожым палацы, памыляюцца. Я, напрыклад, не раз пісаў, едучы ў поездзе, у нязручнай позе... Пераадоўваць у працэсе творчасці даводзіцца самага сябе, а не знешняе асяроддзе».

«Пераадоўваць самага сябе» — больш дакладна не мог сказаць аб сабе гэты сумленны чалавек і найвялікшы мастак нашага часу. Таму што стварэнне музыкі для Шастаковіча заўсёды было актам змагання за новую ідэю, новую глыбіню светаадчування, новую прыгажосць. І заўсёды — палеміка.

У Шастаковічу-кампазітара, як і ў Шастаковічу-чалавеку, ужываліся побач, здавалася б, зусім процілеглыя пачаткі: дабрата і бяспінасць, непрымірмасць фанатыка і сарамлівасць юнака, духоўнасць генія і цвярозы матэрыялізм чалавека XX стагоддзя. І таму ў яго музыцы па-шэкспіраўску блізка злучаліся вялікае і смешнае, трагедыя і фарс. Яго сэрца было заўсёды адкрыта для праўды. Яго востры, назіральны розум захоўваў заўсёды ўразлівую аб'ектыўнасць і шырыню бачання свету. І таму, налёзна, нікому з кампазітараў-сучаснікаў не ўдалося, падобна Шастаковічу, адлюстраваць у музыцы сацыяльную карціну свету з такой абпальваючай праўдай і паўнатай.

Пятнаццаць сімфоній і пятнаццаць квартэтаў, дзве опе-

ры, оперэта і тры балеты, музыка інструментальных і вакальных жанраў — ад канцэрта да санаты і фугі, ад араторы да песні, музыка для тэатра і кіно — усе формы кампазітарскага мастацтва ахапіў і рэфарміраваў магутны музычны інтэлект Шастаковіча. І ў кожным стварыў непаўторныя на задуме і форме ўвасаблення ўзоры.

Шлях кампазітара, як вядома, не быў усёяны сцэлянымі лаўрамі, а пралагаў і праз зоны «адмаўлення», неразумення, вострага крытычнага асуджэння. Але кожны раз вялікі кампазітар-працаўнік адказваў на крытыку толькі адным родам зброі: работай, новымі творами, новымі мастацкімі адкрыццямі.

У музыцы Шастаковіча, як пісаў кампазітар Радзівон Шчадрын, — «пульс нашага жыцця. Яна поўная страснага пратэсту супраць жорсткасці, мяшчанскай лагоднасці. І ў той жа час гэта музыка — заўсёды гімн чалавеку... Гуманізм і грамадзянскасць — вось той фундамент, на якім узведзены будынак «стылю Шастаковіча».

Ён быў з першага пакалення выхаванцаў Кастрычніка. Помніў узбаламучаныя вуліцы Петраграда 1917 года, сутычкі рэвалюцыйных дэманстрантаў з паліцыяй. Адзінаццацігадовы кампазітар пісаў ужо ў тыя гады свае першыя творы — «Гімн свабодзе», «Салдат», «Жалобны марш памяці ахвяр рэвалюцыі»...

Рэвалюцыйная абудзіла ў ім грамадзянскія пачуцці, рана звязала ў свядомасці матывы барацьбы і смутку аб загінуўшых барацьбітах. У сталыя гады гэтыя матывы знайшлі сваё высокае ўвасабленне ў такіх творах, як Дзесяць паэм для змешанага хору на словы рэвалюцыйных паэтаў і Адзінаццатая сімфонія «1905 год».

«Кастрычніцкая рэвалюцыя, — успамінаў Шастаковіч, — вызначыла жыццё майго пакалення. Стыль творчасці. Тэматыку. Мову. А галоўнае — яна стварыла той уздым эмацыянальных сіл і тую асаблівую душэўную «тэмпературу», якая заўсёды ўзнімае творчасць над звычайнай жыццёвай мітуснёй...»

Вось чаму музыка яго заўсёды ваявала з сытай лагоднасцю, эстэцкай гульнёй у гукі.

Не было яшчэ выпадку ва ўсёй музычнай гісторыі, каб вялікі твор — сімфонія — ствараўся ў гучыні адлюстраваных гістарычных падзей, падобна таму, як стваралася ў першыя месяцы Вялікай Айчыннай вайны геніяльная Сёмая (Ленінградская) сімфонія Шастаковіча. Яна стваралася як аператыўны дакумент эпохі. Гэта сімфонія стала фактам антыфашысцкай барацьбы, ахапіўшай тады ўсё чалавецтва.

Кадры кінахронікі захавалі аблічча «палкага» Шастаковіча, які тварыў за райлем, у бліскавіцах начнога блакіднага Ленінграда. Ён абараняў горад, ствараў нечуваную музыку, якая, паводле яго слоў, «нястрымна рвалася з яго». А потым браў пажарную каску і ішоў дзяжурчыць на даху кансерваторыі або ехаў са студэнтамі ўздоўж абаронных збудаванняў. А на эскізных запісах новай партытуры з'яўляліся абвешаныя кружочкамі «немузычныя» знакі «п. т.» — паветраная трывога...

Сёмая сімфонія за адзін год абляцела ўвесь свет і была толькі ў Злучаных Штатах выканана 62 разы пад кіраўніцтвам найвялікшых дырыжораў — Тасканині, Стакоўскага, Армандзі, Мітрапуласа, Монтэ. 134 радыёстанцыі ЗША і 99 радыёстанцый Лацінскай Амерыкі трансліравалі яе выкананне.

Шастаковіч зрабіў пераворот у музыцы. Ён вярнуў сімфонію (якая даўно цярпела крызіс на Захадзе) яе вялікую шматпланавую драматычнасць, псіхалагічную глыбіню, сацыяльнае гуанне. Ён зрабіў сімфонію прыладай гуманістычнага дзеяння, выкрыцця, спачування і барацьбы.

«Галоўнае — любоў да людзей, якія складаюць аснову культуры, цывілізацыі, жыцця», — гаварыў Шастаковіч, маючы на ўвазе ідэю сваёй антыфашысцкай Сёмай сімфоніі. Але можна назваць гэта галоўнай ідэяй і ўсёй яе творчасці. Па-за гэтай ідэяй немагчымы былі б ні Пятая сімфонія аб станаўленні асобы новага чалавека, ні геніяльная Восемая, ні Трынаццатая з яе палымнай абаронай годнасці і свабоды чалавека...

Тамара ГРУМ-ГРЖЫМАЙЛА,
мастацтвазнаўца.

нашы слаўтыя зямлякі

УСЁ — ЗА ЖЫЦЦЁ, І НІЧОГА — СУПРОЦЬ

Адным з першых заўважыў Якуба Брайцава акадэмік Яўхім Карскі, заснавальнік беларускага мовазнаўства, філалогіі і фалькларыстыкі. У трэцім томе сваёй работы «Беларусы» ён адзначыў, што аповесць пісьменніка «Багацеі» (Масква, 1889) з'яўляецца таленавіта напісаным творам. У ім Я. Брайцаў праўдзіва адлюстравуе жыццё і побыт сялян Магілёўшчыны пасля рэформы. У бібліяграфічных даведніках толькі і значыцца гэты твор, хаця літаратурная спадчына празаіка, драматурга і паэта доволі багатая і яна ў асноўным засталася ў рукапісах. У аповесцях «Няўдалічка Анюта», «Старая вёска» расказваецца пра быт і тыпы Клімаўшчыны, пра беспрасветную цемру, несправядлівасць, галечу. Пісьменнік верыў у светлую будучыню. Нібы дзвіг, аптымістычна, радасна, з вялікай надзеяй гучыць канцоўка аповесці «Няўдалічка Анюта» — «Усё — за жыццё, і нічога — супроць». Псіхалагічным эцюдам назваў аўтар апавяданне «Юда» (1899). У ім мы знаходзім крытыку царскага ладу, філасофскае разважанне пра рэчаіснасць. У камедыі «Цыганова бяда» (1905) адлюстравана жыццё ў глухой беларускай мясцовасці. У рамане «Сярод балотаў і лясоў» (1913—1916) цікава, праўдзіва і дасціпна расказваецца пра падзеі першай рускай рэвалюцыі 1905 года ў вёсках на Магілёўшчыне.

У дваццатых гадах Якуб Брайцаў актыўна супрацоўнічаў у «Крестыянскай газетзе» (Масква), пісаў вершы, нататкі і нарысы. У гэты ж час стварыў аповесць «Гаспадар». Я. Брайцаў быў членам Усерасійскага саюза сялянскіх пісьменнікаў, пісаў па-руску, ён больш за дваццаць гадоў жыў і працаваў у Маскве, але ў сваіх творах не пазбыўся беларусізмаў, ужываў такія словы, як «пабачыць», «працуй», «погляд», «ланцуг», «страх», «дробны», «туга», «жартаваць», «хлопцы», «бульба» і інш.

Якуб Раманавіч нарадзіўся 19 лютага 1861 года ў прыгоннай сям'і ў вёсцы Заб'ялышын Клімавіцкага павета Магілёўскай губерні. Тут здольнаму хлопчыку ўдалося скончыць пачатковую школу. Гэта было

ўжо ў час фармальнай адмены прыгоннага права. Пасля вучыўся ў Клімавіцкім павятовым вучылішчы. Скончыўшы вучобу, ён працаваў памочнікам пісара Заб'ялышынскага валаснога праўлення, а неўзабаве паехаў на Украіну, уладкаваўся канторшчыкам на цукровым заводзе.

Калі працавітаму хлопцу споўнілася дваццаць гадоў, ён выпраўляецца шукаць шчасця ў Маскву. У вядомага купца-кветавода Ф. Ноева атрымлівае пасаду бухгалтара. У вольны час наведвае Румянцаўскую бібліятэку, захапляецца мастацкай літаратурай. Часткова за свой кошт і за кошт прыхільнікаў яго таленту выдае аповесць «Багацеі». Я. Брайцаў спрабуе і сам адкрыць магазін па продажы кветак, каб мець магчымасць выдаць зборнік сваіх апавяданняў. Але на гандлёвай справе ён прагарэў, страціў усе матэрыяльныя сродкі, якія збіраў з вялікімі цяжкасцямі. Зборнік яго апавяданняў быў ужо набраны ў друкарні, але не ўбачыў свету.

У пачатку дваццатага стагоддзя ён вяртаецца на радзіму. У 1905 годзе ў вёсцы Заб'ялышын знаходзіць у Я. Брайцава рэвалюцыйныя лістоўкі і брашуры. За гэта ён трапляе пад нагляд паліцыі. Пасля Вялікага Кастрычніка Я. Брайцаў працуе ў павятовым Клімавіцкім выканкоме, у дваццатых гадах быў членам калегіі аддзела сацыяльнай абароны, а пасля членам калегіі зямельнага аддзела. У 1925—1927 гадах ён настаўнічаў у Заб'ялышынскай школе сялянскай моладзі. Памёр пісьменнік 2 сакавіка 1931 года і пахаваны на мясцовых могілках. З пісем прафесара Маскоўскага медыцынскага інстытута, сына пісьменніка Васілія Брайцава, у Мінску дзедаліся, што рукапісы свайго бацькі ён захоўвае ў сябе.

Клара Жорава (цяперашні дырэктар Архіва-музея літаратуры і мастацтва БССР) прыняла захады, каб атрымаць архіў пісьменніка. Яна запрасіла Васілія Якубавіча прыехаць у Мінск, і ён перадаў архіў рукапісы свайго бацькі. Цяпер у Архіве-музеі ёсць багаты фонд пісьменніка.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

У ПОШУКУ НОВЫХ ФАРБАЎ

Дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР операй Барадзіна «Князь Ігар» пачаў свой 49-ты сезон. Яшчэ свежае ў памяці напружанае творчае жыццё мінулага сезона — прэм'еры опер «Вяселле Фігара» Моцарта і «Рыгалета» Вердзі, вечар аднаактовых балетаў «У гонар Марыуса Петыпа» («Прывал кавалерыі» Армсгеймера, «Арлекінада» Дрыго і Гран па з «Пахіты» Мінкуса) і «Вечар старадаўняй оперы і балета» («Служанка-пані» Пергалезі, «Выбар капельмайстра» Гайдна і Гран па з «Фестывалю кветак у Чанзана» Хельсгедэ), паспяхова гастролі балетнай трупы тэатра ў Балгарыі, прысвечаныя 1300-годдзю заснавання Балгарскай дзяржавы. З цікавасцю сустрэлі балгарскія глядачы спектаклі беларускіх артыстаў, а таксама разнастайную канцэртную праграму, з якой калектыў выступіў на традыцыйных музычных фестывалях у Сафіі і Варне, у горадзе Стара-Загора.

Сярод пастановак новага сезона асноўнае месца зоймуць музычна-тэатральныя творы беларускіх кампазітараў і руская оперна-балетная класіка. Нядаўна оперная труппа пачала падрыхтоўку оперы Рымскага-Корсакава «Снягурчак». Гэты твор упершыню прагучыць на нашай сцэне і стане першай прэм'ерай сезона. Услед за «Снягурчак» на сцэне тэатра ажывуць героі другой казкі — балета Чайкоўскага «Шчаўкунюк».

Вялікай падзеяй у культурным жыцці нашай рэспублікі і ўсёй краіны стане святкаванне 100-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа. Гэтым юбілею тэатр прысвячае сваю новую пастаноўку — оперу Юрыя Семянякі «Новая зямля», створаную па аднайменнай паэме п'яра. Опера расказае аб жыцці беларускага народа да рэвалюцыі, аб прыгожай зямлі Беларусі, аб вечным імкненні чалавека да шчасця і нялёгкай барацьбе за яго.

Працягваецца супрацоўніцтва Валянціна Елізар'ева і Генрыха Маёрава з кампазітарам Яўгенам Глебавым па стварэнню новых нацыянальных балетных спектакляў — «Сэрца маці» і «Курган», якія будуць пастаўлены на сцэне тэатра ў бліжэйшы час.

Вясной 1982 года ў Мінску адбудзецца традыцыйны Усесаюзны фестываль творчай моладзі музычных тэатраў краіны. Як і два мінулыя фестывалі, гэты абячае нямала цікавых спектакляў, канцэртаў і творчых сустрэч.

Вялікая ўвага па-ранейшаму будзе ўдзелена рабоце з дзецьмі і юнацтвам. Ім адрасуюцца новыя спектаклі. Працягнецца работа ўніверсітэта музычных ведаў і цыклы лекцый-канцэртаў у школах горада.

Н. ЯНОВІЧ.

Народны ансамбль танца «Вясёлка» Пінскага вытворчага прадзільна-трыкатажнага аб'яднання часта выступае перад рабочымі і служачымі прадпрыемстваў горада, перад працаўнікамі калгасаў і саўгасаў Брэсцкай вобласці. У рэпертуары самадзейных артыстаў — беларускія народныя танцы. НА ЗДЫМКУ: «Вясёлка» танцуе «Беларускую польку». Фота У. ШУБЫ.

СУСТРЭЧЫ — ШЛЯХ ДА ЎЗАЕМАРАЗУМЕННЯ

«...НЕ З'ЯЎЛЯЕЦЦА ПРАПАГАНДАЙ»

Эмблему гэтага свята дружбы — стылізаваную ліру са стужак, што паўтараюць колеры дзяржаўных сцягоў Францыі і СССР, замест струн у якой беларускі арнамент, — запамнілі жыхары нашай рэспублікі, бо яна на працягу амаль тыдня не сыходзіла са старонак газет, экрану тэлевізараў, друкавалася на афішах і запрашалых білетах. Беларусь актыўна цікавілася праграмай, якую прывезлі для паказу госці, імкнулася як мага шырэй пазнаёміць іх са сваімі поспехамі, дасягненнямі. Дэвіз таварыства «Францыя — СССР» — «Ведаць, каб разумець. Разумець, каб паважаць і сябраваць» — журналісты часта цытавалі ў рэпартажах, бо ўзаемная зацікаўленасць у кантактах красамоўна праяўлялася на кожным мерапрыемстве.

Для ўдзелу ў Днях Францыі прыбыла дэлегацыя таварыства «Францыя — СССР», у складзе якой былі члены прэзідэнцкага савета таварыства Ражэ Парталя і Гастон дэ Сен-Марсо, намеснік генеральнага сакратара таварыства Рафаэль Ваз і прэзідэнт-выканаўца таварыства ў дэпартаменце Рона Марсель Менье, а таксама шматлікія дзеячы культуры, турысты, прадстаўнікі гандлёва-прамысловай палаты дэпартаменту Рона. Беларусь у гэтыя дні наведваў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Французскай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Анры Фраман-Мерыс.

Сяброўскія сувязі паміж нашай рэспублікай і Францыяй маюць свае традыцыі і гісторыю. Нагадаем, што, калі ў 1943 годзе стваралася сучаснае таварыства «Францыя — СССР», у радах французскага Супраціўлення змагаліся з фашызмам і беларускія хлопцы і дзяўчаты, а імя нашай нацыянальнай ракі Нёман з'явілася ў назве французскага авіяпалка пасля паспяховых аперацый у небе Беларусі. У 1946 годзе было створана рэспубліканскае аддзяленне таварыства «СССР—Францыя», якое доўгія гады ўзначальваў народны пісьменнік Беларусі Іван Мележ. Неўзабаве, у 1967 годзе, былі праведзены Дні Францыі ў нас і Дні Беларусі — у Францыі. (Дарэчы, сёлета таксама рыхтуецца падобнае мерапрыемства). Шэсць беларускіх гарадоў наладзілі пабрацімскія сувязі з французскімі, і ў верасні амаль усе мелі адтуль гасцей. Сяброўскія сустрэчы і гутаркі дапамагаюць людзям глыбей зразумець адзін аднаго, разабрацца ў асаблівасцях грамадскага ладу, паверыць у шчырасць імкненняў. Як сказаў на прэс-канферэнцыі ў Мінску адзін з ўдзельнікаў Дзён: «Пасля паездкі ў Савецкі Саюз французы вяртаюцца з рознымі ўражанымі і ацэнкамі, але нязменна іх меркаванні сыходзяцца ў тым, што жыхары гэтай краіны — гасцінныя, доб-

рыя і іх актыўная барацьба за мір не з'яўляецца прапагандай». Ад асэнсаванасці такой прастай, здавалася б, ісціны, усяго адзін крок да сумесных дзеянняў у абарону міру на планеце. У першую чаргу, думаю, гэта датычыць моладзі, бо думка старэйшага пакалення была цудоўна выказана генералам Гастоном дэ Сен-Марсо, віцэ-прэзідэнтам садружнасці ветэранаў палка «Нармандыя — Нёман»: «Агульным набыткам баявой садружнасці, якая аб'ядноўвала французскіх і савецкіх воінаў у гады другой сусветнай вайны, з'яўляецца тое, што мы можам сёння разам змагацца за мір».

Так, узаемаразуменне, а тым больш нейкія сумесныя дзеянні ў адным кірунку патрабуюць папярэдняй інфармаванасці — поўнай, праўдзівай, рознабаковай. У гэтым сэнсе праграма Дзён Францыі была вельмі насычанай і змястоўнай. Задума арганізатараў паказаць не столькі парызскае, колькі менш вядомае ў свеце жыццё правінцыі, удалася. Мінчане і госці сталіцы Беларусі мелі магчымасць пазнаёміцца з узорамі ліёнскіх тканін XVII—XX стагоддзяў. У экспазіцыі выразна прасочваюцца розныя этапы ў развіцці гэтай галіны дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, прадстаўлена гісторыя ліёнскага шэйткацтва, работы многіх вядомых мастакоў. Сярод наведвальнікаў выстаўкі, разгорнутай у Дзяржаўным мастацкім музеі БССР, пастаянна была сустрэць спецыялістаў-тэкстыльшчыкаў, мастакоў, дзеячаў тэатра і кіно. Яны не толькі атрымлівалі асалоду ад цікавых узораў, арыгінальных колеравых спалучэнняў, але і ў нечым папаўнялі свае прафесійныя веды.

У кінатэатрах Мінска прайшоў Тыдзень французскага кіно, былі наладжаны вечары, прысвечаныя творчасці папулярных кінаакцёраў. У Доме кіно адкрыта фотавыстаўка, прысвечаная братам Люм'ерам і іх паслядоўнікам. Вядомы крытык і рэжысёр Жан Руа сустрэўся тут са сваімі беларускімі калегамі, пазнаёміў іх са станам і праблемамі сучаснага французскага кіно. Ён сказаў таксама, што ў Францыі, дзе больш ведаюць стужкі цэнтральных савецкіх кінастудый, узраслае цікавасць да работы рэспубліканскіх студый. Таму пачата выданне серыі брашур. Першая расказала пра кіно Кіргізіі, другая будзе пра «Беларусь-фільм».

У залах Палаца мастацтва размясціліся творы скульптара Аміл'кара Занані і 8 мастакоў Ронскага дэпартаменту. Незвычайныя, нетрадыцыйныя тэхніка і матэрыял, якія скарыстоўвае для сваіх кампазіцый Занані. Зварка, жалеза... Здавалася б, гэта так праражня і далёка ад мастацтва. Але створаныя ўяўленнем і працай майстра вобразы хваляюць,

прымушаюць задумацца. Любоў, клопат і трывога скульптара — чалавек. Даследуючы сродкамі мастацтва розныя праявы сучаснага жыцця, Занані асэнсоўвае іх грунтоўна, па-філасофску. Адно сваю кампазіцыю — «Касмічная дружба» — скульптар падарыў Мінску. З цікавасцю ўспрыняты гледачамі і працы французскіх жывапісцаў, графікаў. Прадстаўнікі розных плыней і тэматычнай скіраванасці, яны даюць уяўленне і пра ўласныя творчыя пошукі, і пра навакольную рэчаіснасць.

Гандлёва-прамысловае палата БССР пазнаёміла наведвальнікаў з прамысловасцю Ронскага дэпартаменту. Паміж гасцямі і гаспадарамі адбылася сур'ёзная гутарка аб узаемным супрацоўніцтве і шляхах яго пашырэння, аб больш цесных дзелавых і гандлёвых сувязях. На наступны год намечаны ўдзел Беларусі ў міжнародным кірмашы ў Ліёне. Гэта будзе добрым працягам сёлетніх кантактаў.

Выстаўка народнай творчасці Францыі была разгорнута ў Магілёве, філатэлістычная — у Гомелі. На іх адкрыцці прысутнічалі як раней названыя ўдзельнікі Дзён, так і дэлегацыя гарадоў-пабрацімаў — Вілербана ў Магілёве і Клермон-Ферана ў Гомелі.

Гаворачы пра Дні Францыі ў Беларусі, я больш спыняюся на тым, што прапанавалі нам госці. Але ж быў і іншы кірунак інфармацыі. Мы шыра і сардэчна паказвалі ўдзельнікам Дзён сваю рэспубліку, сваё жыццё, сваю культуру. Госці прысутнічалі на ўрачыстым сходзе грамадскіх Мінска, на якім было створана новае аддзяленне таварыства «СССР—Францыя», наведвалі музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Хатынь, калгас імя Кірава Слуцкага раёна і ВДНГ БССР, паглядзелі спектакль у тэатры оперы і балета і прадстаўленне ў Гомельскім цырку, былі на заводах і ў дзіцячых садах, сустракаліся і гутарылі з людзьмі розных прафесій і ўзростаў, артысты ўдзельнічалі ў сумесных канцэртах. Немагчыма пералічыць усе мерапрыемствы, сітуацыі, з якіх складалася багатае, адметнае свята дружбы. Кожнаму ўдзельніку найбольш запамнілася ўласнае адкрыццё: новыя знаёмыя ці нейкія рысы чужога ладу жыцця. Дэвіз таварыства «Францыя — СССР» дзейнічаў няспынна і плённа.

...Адкладваю ўбок блакноты, дзе вяла запісы ў час правядзення Дзён. Крыху самотна, як заўсёды пры развітванні. Каб нечым заняцца, пачынаю праглядаць тэлепраграму на бліжэйшы тыдзень. О, калі ласка! Выступленне спявачкі Жаклін Дано, якую я не паспела ўбачыць на сцэне ў час правядзення Дзён Францыі... Сяброўства працягваецца!

В. СЕРГІЕўСКАЯ.

НА РАДЗІМЕ ПЕРШАДРУКАРА

Традыцыйнае скарынаўскае свята кнігі праведзена на радзіме беларускага першадрукара — у старажытным Полацку.

На плошчы сабраліся сотні палачан, гасцей горада. Яны прынеслі да помніка Скарыну кветкі і добрую памяць аб яго вялікіх справах. Аб значнасці друкаванага слова і літаратуры, аб ролі, якую адыграў у гісторыі беларускага народа Францыск Скарына, аб дасягненнях сучаснага беларускага кнігавыдавецтва гаварылі пісьменнікі і паэты А. Асіпенка, А. Савіцкі, Л. Прокша, В. Іпатава, С. Панізінік, выкладчык Мінскага педінстытута імя М. Горкага А. Каляда.

Школьнікі горада правялі маляўнічае шэсце-карнавал літаратурных герояў. На плошчы працаваў кніжны базар.

У СВЕЦЕ ДЗІЦЯЧАЙ ФАНТАЗІІ

Вельмі лодна днямі было ў Мінскім клубе-магазіне «Светач». Тут правадала першая абласная і чацвёртая гарадская выстаўка «Свет дзіцячай фантазіі». І дзеці, і дарослыя — усе, хто прыходзілі на выстаўку, адразу трапілі ў бязмежны і казачны свет фантазіі юных мастакоў. Тут можна было сустрэць малюнк родных краявідаў, скульптуры волата-зубра, ваўна-няўдачніка і дасціпага зайца. Каля 600 работ было прадстаўлена ў экспазіцыі.

МЕЛОДЫ «СЯБРОЎ»

Канцэртамі ў Кіславодску лачаў гастролі ў Стаўрапольскім краі вакальна-інструментальны ансамбль «Сябры» Гомельскай абласной філармоніі. Далейшы маршрут выступленняў беларускіх артыстаў — Есентукі, Жалезнаводск, Мінеральныя Воды і іншыя курортныя гарады.

Гэтыя гастролі ансамбль завершыць у Маскве, дзе на фірме «Мелодыя» будуць запісаны новыя дыскі «Сяброў».

Беларускімі вучонымі распрацавана тэхналогія рэстаўрацыі керамічнага посуду і пячых кафляў ганчарных майстроў мінулага. Творчая садружнасць загадчыка аддзела археалогіі Рэспубліканскіх рэстаўрацыйных майстэрняў А. ТРУСАВА і выкладчыка кафедры керамікі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута В. Угрыновіча дазволіла ўзнавіць карціну развіцця аднаго са старажытнейшых рамёстваў. Па знойдзеных у археалагічных экспедыцыях фрагментах керамікі вучоныя ўзнавілі магілёўскія і лідскія кафлі, прадметы хатыня ў жытку нашых продкаў.

НА ЗДЫМКУ: А. ТРУСАЎ (злева) і В. УГРЫНОВІЧ разглядаюць рэстаўрацыйны керамічны посуд.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

новыя вершы

СЁМАЯ ВАДА ПА КІСЯЛЮ

Пасля кожнай вандроўкі
Па нарачанскіх
Сцежках і дарогах,
Пасля сустрэч
З жывымі рэкамі, азёрамі,
Палямі і лясамі,
Пасля шпакowych,
Жаўруковых,
Ластаўчыных песень —
Я доўга не магу
Прывыкнуць зноў
Да тэлевізійных краявідаў
І канцэртаў,
Якія мне здаюцца
Сёмаю вадой па кісялю.

СОН ПРА АГАРОД

За частаколам,
Абвешаным гляжамі,
Аблюбаваным
Варажбіткамі-сарокамі,
Абвітым крапівой-кусучкай
І прадчуваннямі
Прыгод неверагодных,—
Сланечнікі
Вангогаўскія ззяюць.
У сонцы іх,
Лычамі расхінуўшы
Зяленіва заслон,
Загараюць гарбузы з гуркамі.

У засені зялёных
Парасонаў і гейзераў
Лісты буйнай
Сядзяць прысадзістыя буракі,
А побач — пылянычы вывадак—
Цыбуля.

Далей — цыбаты боб,
Учлісты гарох
І качаны брукхатыя капусты,
Сярод якой, казалася маці,
Некалі тут, грады полючы,
Знайшла мяне.
Шкада, што сон мой
Абарвала ты
І разбудзіла.
Напэўна, у гэтым агародзе
Я зноў пабачыў бы
І сваю маці.

ЛЁС

Чамусьці, лёс мой,
Вечныя з табой у нас непаразуменні.
Калі я прасіў,
Каб не ўскладаў ты на мяне
Непамыслот і горычаў бязмерных,
Ты столькі ўзвальваў
На мае плечы,
Што, несучы іх, адчуваў не раз,
Як пад нагамі
Угінаецца зямля.

І сёння — чорт з табой! —
Калі ўжо так мне суджана,
Давай усё, што там прыпас:
І рэшту злыбедаў
І ліхалеццяў,
Каб толькі я
У спадчыне іх не пакінуў

Маёй зямлі,
Народу
І сябрам.

Хоць гэты раз, прашу,
Не падвядзі.

ПЕРАД ПАРТРЭТАМІ ПЯТРА СЕРГІЕЎІЧА

Партрэты Сергіевіча—
Мае сябры жывыя,
Заўсёды гутараць
Са мной аб перажытым.

Дзе ўбачыш ты насы
Класічныя такія,
Што за вярсту
Пах чуюць акавіты!

Дзе ўбачыш вочы ты,
Што шчырасцю яснююць,
І вусы ў цеплыні
Ад смеху і махоркі,
І рукі ў мазалях,
Якія так умеюць
Трымаць сякеру, плуг
Ці стан сваёй танцоркі.

Сягоння, калі круг
Сяброў маіх радзее,
Я ўдзячны, дружа мой,
Што іх ты ўвекавечыў,
Што з землякамі мне
Ты падарыў надзею
На новыя прыгоды
І сустрэчы.

Максім ТАНК

ПОЗНЯЯ ЯГАДА

...Раніцамі на нізкіх месцах ужо падмарожвае. Лясы стаяць маўклівыя. Балоты дыхаюць туманам, аддаючы сваё вільготнае цяпло... І толькі сакавітым чырвоным агнём гараць журавіны. У нашай рэспубліцы яны растуць усюды, дзе ёсць балоцістая мясцовасць, асабліва багата імі Палессе. Другое месца ў краіне займае Беларусь па нарыхтоўках гэтай ягады.

Яшчэ ў старадаўніх траўніках і лячэбніках шмат гаварылася аб цудадзейных уласцівасцях журавін. Пётр І лічыў журавінавы сок эліксірам маладосці. У народнай медыцыне яго выкарыстоўвалі як сродак ад кашлю і цынгі, для лячэння захворванняў скуры, пры прастудах, парушэнні абмену рэчываў... Бабкі-знахаркі пры любой хваробе раілі піць самыя разнастайныя настоі і наліўкі з журавін. Спакон веку журавіны вельмі высока цаніліся сельскімі жыхарамі. Ягады збіралі позняй восенню, калі тыя ўжо былі схоплены марозам, закладвалі іх у вялікія бочкі, залівалі вадою, каб яны маглі захоўвацца да вясны.

У бедняка, вядомая справа, запасаў на зіму было няшмат. Бульба, сала, капуста, ды бочка журавін. Скончацца ўсе прыпасы, дык яшчэ тыдзень-другі на журавінах пратрымаецца, а там і новы ўраджай падасее.

Неацэнным ляркарствам сталі журавіны ў гады Вялікай Айчыннай вайны. У той цяжкі час не аднаго байца, партызана паднялі на ногі багацейшыя дары лесу і, у першую чаргу, журавіны, чые ўнікальныя лярковыя ўласцівасці растлумачыла навука.

Ягады журавін утрымліваюць біялагічна актыўныя злучэнні, арганічныя кіслоты, вітаміны, вугляводы, пектынавыя рэчывы, мікраэлементы. Яны ўзбуджаюць апетыт, узмацняюць аддзяленне страўнікавага соку.

Але журавіны — гэта перш за ўсё харчовы прадукт. Выкарыстоўваюцца яны для кісялёў, варэння, джэмаў, жэле, налівак, вострых соусаў і прыпраў да мясных страў і салатаў, пры квашанні капустаў і як харчовы фарбавальнік.

Цяпер, выпісваючы хворым тыя або іншыя ляркарствы, урачы ўсё часцей раіць не грэбаваць і журавінамі. «Піце журавінавы морс», — абавязкова гавораць тым, хто перанёс аперацыю, цяжкае захворванне.

Цудоўныя ўласцівасці ягадам надаюць біялагічна актыўныя фенольныя злучэнні — флаваніды. Яны ўдзельнічаюць у адным з асноўных працэсаў у арганізме — біялагічным акісленні. Флаванідаў у журавінах амаль удвая больш, чым у лімоне. Яны незамянімыя пры лячэнні рэўматызму, дыябету, туберкулёзу лёгкіх, прамневай хваробы.

Панацэй ад многіх бед сталі журавіны. Попыт на іх неверагодна вырас. Ледзь толькі надыходзіць восень, тысячы гараджан накіроўваюцца за горад у пошуках ягад і вяртаюцца з багатай «здабычай». Але патрэбнасці прамысловасці ў гэтай каштоўнай ягадзе не задавальняюцца. Цяпер перад беларускімі вучонымі паўстала праблема захавання і ўзбагачэння ягаднікаў. Наша рэспубліка аказалася найбольш перспектывным раёнам краіны для арганізацыі прамысловай вытворчасці журавін. Ягада гэта не капрызная, выдатна сябе адчувае на землях, непрыгодных для сельскай гаспадаркі — балотах і бедных тарфяніках, якіх шмат у рэспубліцы. Пачалося ўжо будаўніцтва даследна-вытворчых плантацый, адкуль неўзабаве тысячы тон каштоўнейшых ягад адправяцца да стала гараджан.

Таісія ДАРАФЕЕНКА.

ЗНАХОДКІ АРХЕОЛАГАЎ

Архітэктурна-археалагічная экспедыцыя спецыяльных навуковых рэстаўрацыйных вытворчых майстэрняў Міністэрства культуры БССР пачала раскопкі старажытнага Мазырскага замчышча. У выніку праведзеных работ мінскія спецыялісты ўстанавілі, што на тэрыторыі замчышча знаходзіцца культурны слой таўшчынёй да трох метраў, у якім утрымліваецца шмат каштоўных археалагічных знаходак і рэшткі драўляных канструкцый. Да XII—XIII стагоддзяў адносяцца шматлікія шкляныя бранзалеты і шыферныя прасніцы (насадкі на пераціяно), цыліндрычныя замкі, керамічныя вырабы і каваны насоннік. Было выяўлена таксама многа бракаванага

шыфера, што дазволіла зрабіць вывад аб наяўнасці ў старажытным Мазыры майстэрняў па вырабу прасніц.

Другі этап жыцця Мазырскага замка прадстаўлены знаходкамі XV—XVII стагоддзяў. Сярод найбольш цікавых знаходак — фрагмент шкляной пасудзіны з цэпавым кляймо, каменнае ядро, жорны, сякера і кінжал XVI стагоддзя, курчэльная галандская трубка і разнастайны кухонны паліваны посуд.

Пасля кансервацыі-рэстаўрацыі гэтых рэчы, а іх было за 600, папоўняць экспазіцыю Мазырскага гісторыка-краязнаўчага музея.

А. ТРУСАУ.

НАЗВАЛІ ЛАСЯНЯ ЛЮСЯЙ

Жыхары вёскі Малаўка Пухавіцкага раёна знайшлі ў лесе ласяня, якое толькі што нарадзілася. Яно было маленькае, бездапаможнае і, мяркуючы па ўсім, згубіла маці. Ва ўсякім выпадку, пошукі яе не далі вынікаў.

Ласяня прынеслі ў вёску, паведамілі аб знаходцы мясцоваму лесніку. Сын лесніка васьмікласнік Валодзя разам з сябрамі ўзяўся выгадаваць ласяня. Ён падоўгу паіў яго малаком з соскі, карміў хлебам. Калі ласяня стала на ногі, было

вырашана выпусціць яго ў лес. Але яно не ішло далёка ад вёскі і заўсёды выбягала на голас, каб падкарміцца. Хлапчыкі назвалі яго Люсяй.

Ласяня працягвае жыць каля вёскі ў невялікім забалочаным лесе. Яго паранейшаму падкармліваюць. Цяпер гэта робіць ляснік Рудзенскага лясніцтва Пётр Акуліч. Усе жыхары навакольных вёсак ведаюць Люсю і з задавальненнем частуюць яе.

В. КАВАЛЬЧУК.

МУЗЕЙ НАРОДНАГА ПОБЫТУ

Этнаграфічны музей адкрыты ў Магілёве. У ім знаходзіцца больш за 500 экспанатаў этнаграфіі і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Прадметы хатняга ўжытку нашых продкаў, прылады працы, адзенне, кераміка, разьба па дрэве,

цудоўныя вырабы старажытных майстроў і многае іншае расказваюць аб духоўнай культуры і быце насельніцтва Магілёўшчыны, іх своеасаблівасцях. Частка экспанатаў знаходзіцца на адкрытай пляцоўцы перад выдатна аформленым у народным стылі будынкам.

СЮРПРЫЗЫ НА ПАМОСЦЕ

У канцы верасня прайшоў чэмпіят краіны па спартыўнай гімнастыцы. Каля двухсот мацнейшых спартсменаў краіны сабраліся ў Мінску, каб аспрэчаць вышэйшы ўзнагароды СССР. Сярод удзельнікаў былі абсалютная чэмпіёнка Алімпіяды-80 Алена Давыдава, уладальнік Кубка Савецкага Саюза, абсалютны чэмпіён Еўропы Аляксандр Ткачоў і шмат іншых вядомых спартсменаў.

Зборная каманда Беларусі была прадстаўлена маладымі спартсменамі, і іменна яны сталі героямі чэмпіяната.

Пасля абавязковай праграмы першы сюрпрыз першынства: мужчынская зборная БССР захавала лідарства. У асабістым заліку наперадзе быў наш Павел Сут. У адвольных практыкаваннях беларуская каманда таксама не ўступіла калектывам Масквы, Украіны, РСФСР. Так упершыню ў гісторыі гімнастыкі першае месца заваявала мужчынская дружина Беларусі. За каманду-пераможцу выступалі мінчане Павел Сут, Уладзімір Ган-

чароў, Алег Дзмітрыеў, Анатоль Шыкавец, Уладзімір Левяноў і віцебчанін Аляксандр Туміловіч.

На жаль, Паўлу Суту не ўдалося папасці ў лік прызёраў сярод мнагаборцаў. Пераможцаў масквіч Аляксандр Ткачоў. Але чацвёртае месца ў асабістым заліку — нядрэнна для маладога спартсмена.

У асобных практыкаваннях залаты медаль на кані заваяваў Аляксандр Туміловіч. А Павел Сут узнагароджаны сярэбраным медалём за практыкаванні на кані і бронзавым — на бруках.

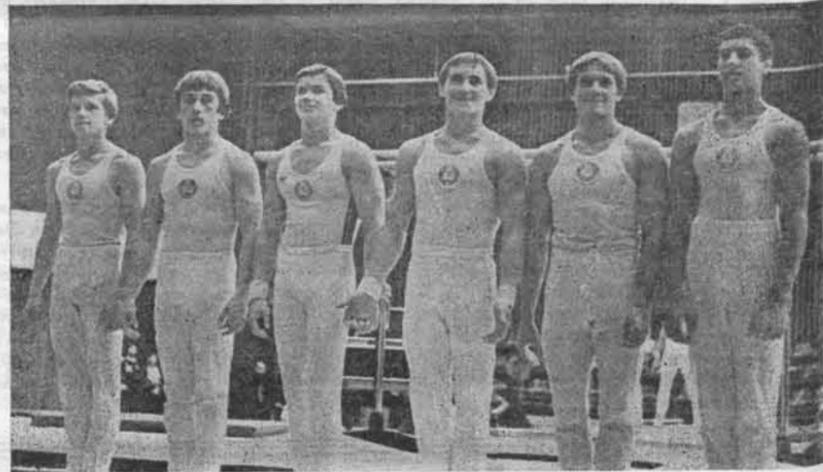
Закончылі выступаць Вольга Корбут, а зусім нядаўна і Нэллі Кім. Хто прыйшоў ім на змену? Гэта пытанне хвалявала многіх аматараў гімнастыкі. Чэмпіятат СССР паказаў, што ў Беларусі расце добрая змена праслаўленым спартсменкам. Пацвярджае таму — трэцяе месца ў агульнакамандным заліку, заваяванае жанчынамі.

Не засталіся нашы гімнасты без узнагарод як у асабістым заліку, так і ў асобных практыкаваннях. У мнагабор'і сярэбраны медаль заваявала Алена Палаява з Гомеля. Яна ж узнагароджана залатым медалём за практыкаванні на бруках. Віцебчанка Таццяна Аржанікава і мінчанка Ірына Кірпічэнка атрымалі «бронзу» за камбінацыю на бярвяне і за вольныя практыкаванні. А абсалютнай чэмпіёнкай СССР стала леныградка Алена Давыдава.

Беларускія гімнасты ўзнагароджаны галоўным прызам спаборніцтваў за лепшы агульны паказчык выступленняў мужчын і жанчын.

НА ЗДЫМКАХ: практыкаванні на бярвяне выконвае Алена ПАЛЯВА; мужчынская зборная гімнастаў Беларусі — чэмпіён СССР у камандным заліку.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

● Завяршылася традыцыйная шматдзённая шасейная гонка веласпедыстаў па Балгары. У гэтых міжнародных спаборніцтвах за зборную СССР выступалі спартсмены Беларусі.

У асабістым заліку перамог мінчанін Барыс Ісаеў. Нашы веласпедысты атрымалі і агульнакамандную перамогу.

● Усе залатыя медалі, разыграныя на ўсесаюзным першынстве бадмінтастаў таварыства «Спартак», дасталіся спартсменкам Беларусі.

Як заўсёды, тон у спаборніцтвах бадмінтастаў задавалі неаднаразова чэмпіёны СССР майстры спорту міжнароднага класа Святлана Бялясава і Анатоль Скрыпко. І на справаздачных спаборніцтвах яны сталі абсалютнымі чэмпіёнамі.

У фінале адзіночных спаборніцтваў Святлана з лікам 2:0 перамагла спартакаўку з Масквы І. Мельнікаву, а Анатоль з такім жа лікам нанёс паражэнне свайму таварышу з Мінска Яўгенію Даянаву.

У спаборніцтвах пар С. Бялясава са сваёй юнай напарніцай з Мінска Уладай Бялюцінай выйграла фінальную сустрэчу ў масквічак І. Мельнікавай і С. Івушкінай, а А. Скрыпко з Я. Даянавым — у сваіх землякоў Н. Варанкова (Магілёў) і В. Сцяжанава (Мінск).

ГРЫБНЫ СЕЗОН

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.